

Обобщение на медийното отразяване на пътуване за журналисти до Смолян и Девин, юли-август 2011 г. - кампания в рамките на Проект „Намаляване заплахите за кафявата мечка и нейните местообитания“

Събитие: Журналистическо пътуване на представители на национални и местни медии, проведено на 28 и 29 юли 2011 г.

Място на събитието: Девин и Смолян - район с жизнена популация на кафява мечка и добри примери за създаване на възможности за поминък, благодарение на нея.

Финансиране: Министерството на околната среда и водите (МОСВ) чрез Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС)

Организатор: Фондация „Информация и природозащита“ със съдействието на Пресцентъра на МОСВ и Регионалната инспекция по околната среда и водите – Смолян.

Медии поканени за участие в тура и наблюдавани за отразяването му:

- вестниците Труд, 24 часа, Стандарт, Сега, Дневник, Монитор, Новинар, Капитал, Класа, Седмичен труд, Всичко за семейството;
- БТВ, Нова телевизия и БНТ;
- Dir.bg, Focus, Cross.bg, Blitz.bg, Mediapool.bg, Econ.bg, Darik news;
- специализирани сайтове за туризъм и екология.

Целта на учебното пътуване за журналисти до района на Смолян и Девин бе да се проведе ориентация за журналисти от национални и местни медии, за да научат вярната и полезна информация за кафявата мечка и да съдействат тя да бъде излъчена към местните общности и националната общественост. Пътуването позволи по приятен и атрактивен начин да бъде подадена същностна информация на всички едновременно, да се зародят идеи и направят уговорки за публикации и излъчвания за няколко месеца напред.

Разпратихме покани и проведохме поредица от телефонни разговори с журналисти от повече от 30 централни и местни медии. В тясно сътрудничество с РИОСВ Смолян, СДП Балкани, ЛРД Девин и с подкрепата на Пресцентъра на МОСВ и Изпълнителната агенция по околна среда, на 28 и 29 юли, проведохме журналистическото пътуване.

Тук прилагаме и програмата на пътуването, както и материалите, раздадени на журналистите.

Журналистическият тур бе отразен с общо 29 публикации в печатни и електронни медии и 5 излъчвания на радио и телевизионни канали с национален и регионален обхват.

Копия от всички публикации и излъчвания са приложени към този отчет.

Всички публикации и излъчвания са с положителен характер и съдържат вярна и полезна информация. Репортажите и статиите излизаха в продължение на повече от месец. Две от тях - най-добре списаните и позитивни дописки на в. Дневник и в. Стандарт, бяха препечатани от почти всички новинарски сайтове. Тези сайтове - dnevnik.bg, dir.bg, dariknews.bg - са популярни и авторитетни, с утвърдено коректно и

Фондация „Информация и природозащита“

професионално отразяване на информацията. Те имат постоянни потребители. Със системното и многократно излъчване на информацията ефектът на въздействие върху аудиторията бе гарантиран. Излезлите над 20 публикации в интернет пространството осигуриха на кампанията широк отзвук.

Вестникарски публикации имаме в три от най-предпочитаните издания:

- В. Стандарт – с максимално балансирана и разнообразна аудитория, предпочитан както от държавни служители, така и от частни мениджъри, с около 80 000 тираж.
- В.Дневник – медията на активните хора, която достига до читателите си през няколко канала – сайт, вестник, новини през мобилен телефон. Вестник "Дневник" има между 11 000 и 12 000 тираж на ден. Средно 4 души четат едно копие на вестника, което прави 40 000 акумулирана аудитория.
- “Седмичен Труд” - семейният вестник на българина, предлагащ полезни и забавни четива за цялото семейство. Вестникът е лидер сред седмичните издания в България.

СЪДЪРЖАНИЕ

28 юли 2011	
- Водят журналистите при мечките в Родопите	4
- Намаляват щетите, нанесени от мечки в Смолянско	5
- На работна среща в Смолян ще бъде представен проект за намаляване заплахите за кафявата мечка	5
- 550 мецани се спотайват в горите ни	6
29 юли 2011	
- Националната комисия за кафявата мечка ще реши къде ще се броят интензивно животните през есента	7
- За втора поредна година в Смолянско ще се проведе журналистически тур за наблюдения на местообитанията на кафявата мечка	7
- Нападенията на мечки в Смолянско намаляват	8
- Журналисти представят резултати по проект за кафявата мечка	8
31 юли 2011	
- 18 набези от мечки в Смолянско	9
2 август 2011	
- Мечка преплува „Цанков камък“	10
3 август 2011	
- В България живеят около 550 кафяви мечки	13
- Мечките у нас избягват хората, наличието им в планините може да подпомогне икономиката	13
- Нов бизнес у нас: Наблюдение на мечки	17
5 август 2011	
- Мечка страх, Александър не	21
10 август 2011	
- Мечешки туризъм правят в Родопите	23
19 август 2011	
- Покажи ми мечка	24
24 август 2011	
- Очи в очи с кафявата мечка	26

Водят журналистите при мечките в Родопите

28 юли 2011 08:18 / обновена на 28 юли 2011 | Ева Тошева | 0 Коментирай Препоръчай (0)

© sxc.hu

Журналистическо пътуване организира Фондация „Информация и природозащита“ със съдействието на Регионалната инспекция по околната среда и водите до Смолян и Девин. Районът е характерен с жизнената популация на кафява мечка и добри примери за създаване на възможности за поминък, благодарение на нея, както и предпазване от щети, причинени от мечки и обезщетяване на стопани, съобщават организаторите. Турът е част от изпълнението на Проект „Намаляване заплахите за кафявата мечка и нейните местообитания, чрез прилагане на мерки от Плана за действие за вида с участие на журналисти от национални и местни медии и подкрепата на националната общественост“, финансиран от МОСВ чрез Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и изпълняван от Фондация „Информация и природозащита“. Предвижда се представяне на различни методи за проучване на кафява мечка - телеметрия (джи-пи-ес), фотокапани, оценка на местообитания и др. Ще бъдат представени специализирани туристически услуги, свързани с кафявата мечка. Журналистите ще посетят и местата за наблюдение на кафява мечка.

На 26-ти юли е турът в Смолянско, на 27-ми - този в Девинския балкан.

---

preszona.com

28.07.11 Водят журналистите при мечките в Родопите

Журналистическо пътуване организира Фондация "Информация и природозащита" със съдействието на Регионалната инспекция по околната среда и водите до Смолян и Девин. Районът е характерен с жизнената популация на кафява мечка и добри примери за създаване на възможности за поминък, благодарение на нея, както и предпазване от щети, причинени от мечки и обезщетяване на стопани, съобщават организаторите. Турът е част от изпълнението на Проект "Намаляване заплахите за кафявата мечка и нейните местообитания.

Намаляват щетите, нанесени от мечки в Смолянско

Смолян, 28 юли /Румяна Зашева, БТА/

Специалистите от Регионалната инспекция по околна среда и води /РИОСВ/-Смолян отчитат намаление на броя на щетите, нанесени от мечки през тази година. До днешна дата са регистрирани 18 щети от мечки в района на екоинспекцията, при 32 до същата дата през миналата година, каза на пресконференция в рамките на семинар за журналисти Георги Георгиев, старши експерт в РИОСВ-Смолян.

От тазгодишните щети 11 са на животни - овце, а 7 - на пчелини. Няма промяна в районите на нападенията - основно в Смолян, Чепеларе, Лъки, Павелско, Триград, Виево, Глогоино, Стойките и Белица.

За цялата минала година щетите от мечки в района на РИОСВ - Смолян са 80, а за 2009 г. са над 120. Специалистите отдават тенденцията за намаление на броя на щетите, както на взетите превантивни мерки, включително електропастири, така и на добрата хранителна база.

Съществува механизъм за компенсирание на хората, засегнати от набези на мечки. Той предвижда подаване на жалба от стопаните в регионалната дирекция по горите. Комисия от специалисти установява на място дали нанесената щета е от мечка и след съставянето на констативен протокол и изпълнението на условията за взети мерки и регистрация на животните, компенсациите са 100 процента. Основно като щети се заявяват кошери и домашни животни, а през миналата година има и две овощни дървета.

От получените от началото на годината сигнали за нападения от мечка, 3-4 са били неоснователни, коментираха специалистите.

<http://www.focus-news.net/>

На работна среща в Смолян ще бъде представен проект за намаляване заплахите за кафявата мечка

28 юли 2011 / 08:18 | Институции | радио "Фокус" – Смолян

Смолян. Работна среща, в рамките на журналистическо пътуване, реализирано по Проект „Намаляване заплахите за кафявата мечка и нейните местообитания, чрез прилагане на мерки от Плана за действие за вида с участие на журналисти от национални и местни медии и подкрепата на националната общественост”, финансиран от МОСВ чрез Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и изпълняван от Фондация „Информация и природозащита” ще се проведе от 15 ч., в залата на РИОСВ – Смолян, събщи пресаташето на екоинспекцията инж. Екатерина Гаджева. Поканени са двама експерти – Александър Дуцов – председател на Сдружение за дива природа "Балкани" и Радослав Станчев от ИАОС, който отговаря за мониторинга на кафявата мечка.

СТАНДАРТ

550 мечани се спотайват в горите ни

През 2007, когато влязохме в ЕС, мечките са били 860

Снимка: Интернет

Четвъртък, 28 Юли 2011

Смолян

Тази есен ще бъде направено ново преброяване на мечките в страната. Миналата година бе установено, че 550 кафяви мечки обикалят нашите планини. 180 от тях са в българските Родопи, а 7-8 - на Витоша.

В петък ще бъдат избрани маршрутите и в кои планини ще се съсредоточи наблюдението тази година. 860 са били мечките през 2007 година, когато България влезе в ЕС.

Щетите от мечки в Смолянско са започнали да намаляват, констатира от РИОСВ-Смолян. Това съобщи старши експертът Георги Георгиев. През 2009 година нападенията са 128, през 2010 г. - 80.

Тази година до 28 юли имаме 18 нападения с щети, като 11 са върху овце, а 7 са на пчелини. Предприетите превантивни мерки са довели до намаляване на щетите. Раздадени са на стопаните 80 електрически огради (електропастири), направени са залесявания с плодни дръвчета, фотокапани пък правят проверка на местата, където са виждани мечки.

За пръв път в страната в Смолян е създадено звено за спешно реагиране. От месец май един ветеринарен лекар и двама експерти незабавно се озовават на местата, където има сигнал за нападение от мечка или за щета.

Жалбите за щети се подават в регионалните дирекции по горите. Ако е установи, че е действително от мечка, стопаните се обезщетяват на 100%.

От тази година се изплащат обезщетения и за унищожени овощни дръвчета и градини.

Таня Киркова

Националната комисия за кафявата мечка ще реши къде ще се броят интензивно животните през есента

Смолян, 29 юли /Румяна Зашева, БТА/

Националната комисия за кафявата мечка, която заседава от 10.00 часа днес в Министерството на околната среда и водите, трябва да реши в коя планина ще се състои интензивното наблюдение на кафявата мечка през тази есен. Това съобщи на семинар за журналисти Радослав Станчев, експерт в Изпълнителната агенция по околна среда. В комисията участват представители на екоминистерството, на министерството на земеделието и храните, на БАН и на неправителствени организации.

Очаква се през октомври да се реализира както интензивното наблюдение на мечките в избрания район, така и националното наблюдение на вида. През миналата година резултатите от мониторинга показваха наличието на около 550 животни за страната, от които 160-180 - в българската част на планината Родопи. За цялата планина, вкл. гръцката ѝ част, броят им е около 200, посочи Станчев. Екземплярите на Витоша са между 7 и 10, които се споделят с планините Плана и Верила.

При присъединяването на страната към Европейския съюз през 2007 г. заявеният брой на кафявата мечка у нас е около 800 екземпляра. Намалението в броя според специалистите може да се дължи на различната методика, с която са броени мечките преди години и неколкостранното преброяване на един и същи екземпляр от няколко ловни стопанства.

В преброяването на мечките от миналата година участват представители на регионалните инспекции по околна среда и води, на ловни стопанства, на изпълнителната агенция по горите, както и на неправителствени организации. В районите, където има сигнали за наличието на мечки, са монтирани фотокапани, които подпомагат наблюдението на вида.

За втора поредна година в Смолянско ще се проведе журналистически тур за наблюдения на местообитанията на кафявата мечка

29 юли 2011 / 08:44 | Институции | радио "Фокус" – Смолян

Смолян. За втора поредна година в Смолянско ще се проведе журналистически тур за наблюдения на местообитанията на кафявата мечка, съобщиха организаторите от Фондация „Информация и природозащита“. Журналисти от цялата страна ще посетят Смолян и Девин – район с жизнена популация на кафява мечка и добри примери за създаване на възможности за поминък, благодарение на нея, както и предпазване от щети, причинени от мечки и обезщетяване на стопани.

То е част от изпълнението на Проект „Намаляване заплахите за кафявата мечка и нейните местообитания, чрез прилагане на мерки от Плана за действие за вида с участие на журналисти от национални и местни медии и подкрепата на националната общественост“, финансиран от МОСВ чрез Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и изпълняван от Фондация „Информация и природозащита“. Днес в Девин ще бъдат представени специализирани туристически услуги, свързани с кафявата мечка – посещение на места за наблюдение. Разговор с Владо Пейков, ЛРД - Девин.

<http://3enews.net/>

Нападенията на мечки в Смолянско намаляват

Петък, 29 Юли 2011 07:57

Щетите от мечки в Смолянско намаляват, отчитат експертите от Регионалната инспекция по околна среда и води /РИОСВ/. До 28 юли са регистрирани 18 щети от мечки в района на екоинспекцията, при 32 до същата дата през миналата година, обяви на пресконференция в Смолян Георги Георгиев, старши експерт в РИОСВ-Смолян. 11 от нападенията са върху овце, а 7 са на пчелини. През 2010 г. нападенията са били 80, а през 2009 г. – над 120. Засегнатите райони продължават да са основно в Смолян, Чепеларе, Лъки, Павелско, Триград, Виево, Глогино, Стойките и Белица.

Според специалистите положителната тенденция се дължи на мерките за намаляване на конфликта човек – мечка, предприети от екоинспекцията през тази година. На стопаните в областта са раздадени 80 електропастира (електрически огради). Засадени са над 1000 фиданки от ябълка, слива, круша и череша в райони, намиращи се далеч от населените места, с което се е подобрила хранителната база на мечките.

Фотокапани следят местата, през които минава едрият хищник. От май в Смолян работи и звено за спешно реагиране. Един ветеринарен лекар и двама експерти проверяват на място всеки сигнал за нападение от мечка или за щета.

Мерките са част от плана за регулиране на броя на кафявата мечка на територията на РИОСВ-Смолян през 2011 г. Той бе изготвен, след като през миналата година се стигна до няколко сериозни инцидента. На 17 май 2010 г. в смолянското село Кутела мечка нападна и уби човек. Това предизвика масова психоза сред местното население, а кметът на селото Емил Стоянов заяви, че популацията на мечки в района е станала твърде голяма. На 14 юли жена пострада сериозно след като бе подгонена от едрия бозайник в гориста местност между селата Малка Арда и Оряховец, Смолянско. В отговор на създалата се ситуация, МОСВ предложи пакет от неотложни мерки, включително да се извърши мониторинг на мечката в Смолянска област и Родопите. Популацията на мечката в Смолянска област е в границите на 95-105 екземпляра, а общо за Родопите - около 180 животни. В цяла България пък се разхождат около 550 мечки.

<http://www.smolyannews.com>

Журналисти представят резултати по проект за кафявата мечка

Утре, четвъртък в 15.00 часа в залата на РИОСВ – Смолян ще се проведе работна среща, в рамките на журналистическо пътуване, реализирано по проект „Намаляване заплахите за кафявата мечка и нейните местообитания, чрез прилагане на мерки от Плана за действие за вида с участие на журналисти от национални и местни медии и подкрепата на националната общественост”, финансиран от МОСВ чрез Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и изпълняван от Фондация „Информация и природозащита”.

Поканени са двама експерти – Александър Дуцов – СДП «Балкани» и Радослав Станчев от ИАОС /човека, който отговаря за мониторинга на кафявата мечка/, събщи Катя Гаджева.

novinar.bg

18 набези от мечки в Смолянско

НОВИНАР

0 коментар 14:33, 31 юли 2011 240

18 набези от мечки са регистрирани в Смолянско от началото на годината, съобщи пред "Фокус" старши експертът в РИОСВ-Смолян Георги Георгиев. 11 са били нападенията върху овце и 7 върху пчелини. През миналата година са били регистрирани 32 щети от мечки. През последните 10 години най-много набези са били регистрирани в района на Триград - 25.

Почти 99 процента от хората, които са понесли щети, са ги заявявали, обясни експертът. По процедура собственикът, който има съмнение за нападение от мечка, подава жалба в Главната дирекция по горите. Експерт от ведомството описва случилото се. На база на жалбата директорът издава заповед за създаване на комисия, която трябва да установи дали нападението е извършено от мечка.

След това се изготвя констативен протокол, който се изпраща в Министерството на околната среда и водите с предложение за обезщетение на нанесените щети. В протокола се описва стойността на щетата, а изплащането е на 100 процента

ШАМПИОН ▶ стр. 18

**Мечка
преплува
язовир
заради черешки**

PS лакомниците в Родопите

300

СТАНДАРТ

Мечка преплува „Данков камък“

Петя 5 пъти прекосила язовира, за да хапне черешки

3-годишната мечана Петя надмина и Петър Стойчев. Рекордьорката 5 пъти е преплувала яз. „Данков камък“ и обходила за 3 месеца над 120 кв. км. Това показва „вълшебният ѝ гердан“ - GPS-GSM устройство, което предава сигнали от местата, където обикаля Петя. Мечаната го получила, след като я освободили от браконьерска примка. Оказало се, че Петя се отдава на маратонско плуване само за да се докопа до изоставените овощни градини и да се напала с плодове.

Черешите са най-големият деликатес за мечките. „Като намери таква дръвче, докато ги изяде всичките, не се отказва“, споделя наблюденията си Заим от Ловно-рибарското дружество в Девин, който се грижи за мечите хранилки и мечите туристи.

Почти всяко село в Родопите си има по една Петя. Местните обичат да дават на кафиите гостенки имена. Селцищата в Родопите са разпръснати като петна сред мечите територии. Обезлюдяването и обрасването на пасищата с дървета и храсти доближават териториите на хора и животни, обясняват експертите от Изпълнителната агенция по околна среда.

„Силни животни са, хубаво е, че ни избягват“, обяснява биологът и спед по мечките Сашо от Сдружението за дивата природа. И разказва за подвизите на 130-килограмовия симпатяга Медо от Образователния център за хищници в село Влахи. Пучкото знае, че не трябва да доближава електрическата ограда, следвайки кофата с лъбълки край нея.

отместил с едно движение на лапата скала

тежка 500-600 кг, защото му препречвала пътя към обяда. Горски пък му разказал как голям мечок и голямо диво

прасе на хранилка с царевица се скарали - кой да яде пръв. Накрая мечокът, ядосан от наглостта на глигана, ударил една лапа на един пън и той отлетял като партенка в гората. Лесничият решил, че това е кухо дърво, но когато опитал да го помести, дънерът не помръднал.

За животните езикът на тялото е най-важен, обясняват експертите. Много хора казват, че като се изправи на задните си лапи, мечката ще нападне. Това е мит, категорични са зоолозите. Позната значи „Интерното ми е“. Когато ще нападне, мечаната прави точно обратното - сивава се долу, прибира ушите, сумтя, ръжда, показва зъби. Много често в тази ситуация хората я атакуват с камъни или пробват да я уплатшат, като влигат шум - това е груба грешка, предупреждават зоолозите.

Излезе ли ти насреща, сведи поглед надолу

препоръчват експертите. Това е знак, че не си й враг, не пробвай да я предизвикаш и тя ще си тръгне, дават жокер познанаचितе.

„Бяхме тръгнали да изследваме следи от присъствие на мечка, маркировка по дърветата. Пуснахме се по билна пътека, която се оказа, че слеза в погрешно дере. Тръгнахме встрани напърно през гората - в тъмнина, защото лъжът на челника падна на 2 м, бяха му се източили батериите. На 7-8 м пред нас изведнъж изръмжа рязко мечка - разказва Сашо. И продължава: - Сприх веднага. Зад мен беше една коландка, наша доброволка и колегатата Петър Шурлинков от БАН. Веднага вий

поема въздух - да види какво стои срещу нея

разширява ноздрите да го удуши. Ние останахме на място, без да мърдаме, тя изсумтя още два пъти, изръмжа под сурдинка и си тръгна“, продължава Сашо. И разказва, че на 8 крачки встрани намерили мястото, където мечаната е лежала. „Били сме твърде наблизо и сме я изненадали. Според белите книги дистанция под 10 м вече е критична за нападение, тъй като сме навлезли в личното ѝ пространство. Ако човек обаче знае как да комуникира с гадинките, няма проблеми“, обяснява Сашо. Зоологът предупреждава - в съзвездие с мечката човек няма шанс, тя тича с 60 км/ч, ние - най-много с 30 км/ч.

Първата мечка, на която сложили GPS нашийник, се казвала Чара, защото била много чаровна мажка, разказват зоолозите. Дамиян пък бил младо едногодишно мече, което извадил от браконьерска примка в Южна Витоша. Руси уловили над хижа „Русалка“ в Стара планина. В Триград сложили нашийник с GPS-

Лакомница от Родопите

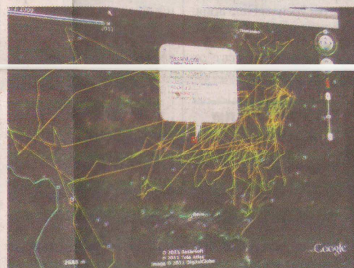
SMS на мечка, която жителите кръстили Сашка, защото Сашо я освободил от примката.

Българските мечки са по-умни от американските

които рядко имат контакт с хората и са по-невнимателни. Нашите животни имат негативен опит - почти не знам такава, която да не е гърмяна, обяснява Сашо. „Благодетелите“ им правят лоша услуга, като им оставят храна. Или се доближават до малките им. Така мечаните губят

страха си от хората и стават лесна плячка за браконьерите. Когато животното свикне да го храниш, се приближава лесно. „В един момент може спокойно да дойде и да си поиска баничка. Като не му дадеш, да ти ударя шамар и да получиш инфаркт“, признава Сашо. Хората често си казват: „Какви пучета, нека ги нахраним!“ Но след 2 г. тези мечета стават по 10 кг, влизат в селата, лоят мазета и зимници - изведнъж стават проблемни. А проблемът сме го създали самите ние“, обяснява Сашо.

Таня КИРКОВА

На тази карта се вижда къде е скитала Петя

КОМПЕНСАЦИИ

По-лесни пари след атака на стръвница

Обезщетение за убито или наранено от мечка животно ще се плаща и на дребните животновъди. И собствениците на една-две овце, които не ги гледат зад електрическа ограда, ще ползват компенсация. Облекчаване на процедурата за получаване на парите предвиждат промени в наредбата, която правят от МОСВ, е участие на експерти от Националната комисия за мечката. В момента освен потвърждение, че шетата е от мечка, се изисква предпазни мерки за защита не стадото, кошерите или градините си, да има кучета пазачи, надеждни огради, животните му да са регистрирани.

Пътят за получаване на компенсация в момента започва от подаване на жалба в Главна дирекция по горите, в която се описва какво е станало. Директорът на горското ведомство пуска заповед за създаване на комисия, съгласно закона за лова и защита на дивеча. В нея влизат представители на местната власт, на горското стопанство или РДГ, на РИОСВ, ветеринарен лекар. Те огледат на мястото и правят оглед. Установяват дали шетата е от мечка, после дали имат регистрация убитите животни, кога е станало, дали са взети превантивни мерки, подготвя се протокол, в който всичко се описва, и на негова база се прави предложение до МОСВ за обезщетение.

Заим показва хранилка примка за мечки

ФОТО АВТОРЪТ

Мечка преплува "Цанков камък"

публикувана: 02-08-2011 13:27 ч.

Петя прекосила язовира 5 пъти, за да хапне череши.

3-годишната мечана Петя надмина и Петър Стойчев. Рекордборката 5 пъти е преплувала яз. "Цанков камък" и обходила за 3 месеца над 120 кв. км. Това показва "вълшебният ѝ гердан" - GPS-GSM устройство, което предава сигнали от местата, където обикаля Петя. Мечаната го получила, след като я освободили от браконьерска примка. Оказало се, че Петя се отдава на маратонско плуване само за да се докопа до изоставените овощни градини и да се налага с плодове.

Черешите са най-големият деликатес за мечките. "Като намери такова дръвче, докато ги изяде всичките, не се отказва", споделя наблюденията си Заим от Ловно-рибарското дружество в Девин, който се грижи за мечките хранилки и мечките туристи.

Почти всяко село в Родопите си има по една Петя. Местните обичат да дават на кафявите гостенки имена. Селищата в Родопите са разпръснати като петна сред мечките територии. Обезлюдяването и обрастването на пасищата с дървета и храсти доближават териториите на хора и животни, обясняват експертите от Изпълнителната агенция по околна среда.

"Силни животни са, хубаво е, че ни избягват", обяснява биологът и спец по мечките Сашо от Сдружението за дивата

природа. И разказва за подвизите на 130-килограмовия симпатяга Медо от Образователния център за хищници в село Влахи. Пухчото знае, че не трябва да доближава електрическата ограда и, следвайки кофата с ябълки край нея, отместил с едно движение на лапата скала, тежка 500-600 кг, защото му препречвала пътя към обяда. Горски пък му разказал как голям мечок и голямо диво прасе на хранилка с царевица се скарали - кой да яде пръв. Накрая мечокът, ядосан от наглостта на глигана, ударил една лапа на един пън и той отлетял като партенка в гората. Лесничият решил, че това е кухо дърво, но когато опитал да го помести, дънерът не помръднал.

За животните езикът на тялото е най-важен, обясняват експертите.

Много хора казват, че като се изправи на задните си лапи, мечката ще напада. Това е мит, категорични са зоолозите. Позата значи "Интересно ми е". Когато ще напада, мецаната прави точно обратното - снишава се долу, прибира ушите, сумти, ръмжи, показва зъби. Много често в тази ситуация хората я атакуват с камъни или пробват да я уплашат, като вдигат шум - това е груба грешка, предупреждават зоолозите.

Излезе ли ти насреща, сведи поглед надолу

препоръчват експертите. Това е знак, че не си й враг, не пробваш да я предизвикаш и тя ще си тръгне, дават жокер познавачите.

"Бяхме тръгнали да изследваме следи от присъствие на мечка, маркировка по дърветата. Пуснахме се по билна пътека, която се оказа, че слиза в погрешно дъре. Тръгнахме встрани направо през гората - в тъмнина, защото лъчът на челника падаше на 2 м, бяха му се изтозили батериите. На 7-8 м пред нас изведнъж изръмжа рязко мечка - разказва Сашо. И продължава: - Спрях веднага. Зад мен беше една холандка, наша доброволка и колегата Петър Шурлинков от БАН. В момента, в който изръмжа, мечката се изправи на задните си крака и започна едно много характерно сумтене и фучене. То означава, че

поема въздух - да види какво стои срещу нея-

разширява ноздрите да го удуши. Ние останахме на място, без да мърдаме, тя изсумтя още два пъти, изръмжа под сурдинка и си тръгна", продължава Сашо. И разказва, че на 8 крачки встрани намерили мястото, където мецаната е лежала. "Били сме твърде наблизко и сме я изненадали. Според дебелия книги дистанция под 10 м вече е критична за нападение, тъй като сме навлезли в личното ѝ пространство. Ако човек обаче знае как да комуникира с гадинките, няма проблеми", обяснява Сашо. Зоологът предупреждава - в състезание с мечката човек няма шанс, тя тича с 60 км/ч, ние - най-много с 30 км/ч.

Първата мечка, на която сложили GPS нашийник, се казвала Чара, защото била много чаровна мацка, разказват зоолозите. Дамян пък бил младо едногодишно мече, което извадили от браконьерска примка в Южна Витоша. Руси уловили над хижа "Русалка" в Стара планина. В Триград сложили нашийник с GPS-SMS на мечка, която жителите кръстили Сашка, защото Сашо я освободил от примката.

Българските мечки са по-умни от американските

които рядко имат контакт с хората и са по-невнимателни. Нашите животни имат негативен опит - почти не знам такава, която да не е гърмяна, обяснява Сашо. "Благодетелите" им правят лоша услуга, като им оставят храна. Или се доближават до малките им. Така мецаните губят страха си от хората и стават лесна плячка за браконьерите. Когато животното свикне да го храниш, се приближава лесно. "В един момент то може спокойно да дойде и да си поиска баничка. Като не му дадеш, да ти удари шамар и да получиш инфаркт", признава Сашо. Хората често си казват: "Какви пухчета, нека ги нахраним!" "Но след 2 г. тези мечета стават по 10 кг, влизат в селата, ломят мазета и зимници - изведнъж стават проблемни. А проблемът сме го създали самите ние", обяснява Сашо.

Таня Киркова
в. "Стандарт"

В България живеят около 550 кафяви мечки

Радио България, 03.08.2011, днес, 10:42 часа

Данните от последното наблюдение на кафявите мечки в България проведено в края на миналата година сочат, че броят им е около 550. От тях 160-180 живеят в Родопите. При присъединяването си към Европейския съюз България е заявила наличието на около 800 екземпляра кафява мечка. Задълженията на страната предвиждат поддържането на тази популация или нейното увеличаване.

Според експерта от Изпълнителната агенция по околна среда Радослав Станчев, броят на кафявите мечки у нас е нисък, страната ни има подходящи територии и местообитания за около 1 200 от тях. Годишният прираст на мечките в България е около 20 на сто, но според неофициална информация убитите при браконьерски лов екземпляри достигат 80 на година.

Мечките у нас избягват хората, наличието им в планините може да подпомогне икономиката

3 август 2011 09:58 / обновена на 3 август 2011 |5 Коментирай Препоръчай (0)

© снимка: Sofia Photo Agency

Как така става, че една от любимите детски играчки - плюшеното мече, с годините се превръща в един от "враговете" на хората, живеещи в планинските райони, обитавани и

от мечки. Страхът и неразбирането на хората или "пакостите" на мечките са причина за негативното отношение, което имат местните хора към едрия бозайник? Тези въпроси вълнуват както природолюбителите, така и повечето природозащитни организации, ангажирани с опазването на вида у нас.

Данни от последното наблюдение на мечките в страната - в края на миналата година, сочат, че броят им е около 550. От тях 160-180 живеят в българската част на **Родопите**. Именно там са и най-големите конфликти мечка-човек. Според специалистите това се дължи на факта, че населените места са пръснати навсякъде из планината, за разлика от Рила и Пирин, където хората живеят само в подножието. Това създава предпоставки за по-чести срещи с мечките, предимно на гъбари и билкари, които се качват на по-високи, диви и необитаеми места.

При присъединяването си към **Европейския съюз** България е заявила наличието на около 800 екземпляра кафява мечка. Задълженията на страната предвиждат поддържането на тази популация или нейното увеличаване, обяснява специалистът **Александър Дуцов** от Сдружение за дивата природа "Балкани". Броят на животните у нас е нисък, страната ни има подходящи територии и местообитания за около 1 200 животни, коментира експертът от Изпълнителната агенция по околна среда **Радослав Станчев**.

Годишният прираст на мечките у нас е около 20 на сто, но според неофициална информация убитите при браконьерски лов екземпляри достигат 80 на година, изчислява Дуцов. По думите му браконьерството се доказва много трудно и прокурорите са склонни да прикриват колегите си, които са особено активни в тази дейност.

МЕЧКИТЕ

Кафявата мечка е един от най-интелигентните бозайници, ориентира се пространствено по-добре от човека, помни всички източници на храна на цялата си територия, има удивителната способност да трупа жизнен опит, извлича поука от срещите си с хората и ги избягва, обясняват от фондация **"Информация и природозащита"**, която изпълнява проекти за опазване на кафявата мечка у нас. Майката старателно учи малките си как да оцеляват, къде и каква храна да намират. Съществуват многобройни свидетелства и за емоции при мечките - когато малки видят как убиват майка им, плачат седмици наред, а майката страда за малкото си, както и при човека, твърдят специалистите.

Макар да изглеждат тромави и непохватни, мечките изминават 20-30 км на ден и обитават територии от 120 до над 240 квадратни километра. Развиват скорост до 45-60 км в час, за разлика от човек, който може да развие не повече от 30. Катерят се по дървета и скали с удивителна пъргавина и бързина.

Въпреки всички умения дивите мечки рядко доживяват над 15 години за разлика от тези в зоопарковете, които достигат до 25-30 години, отбеляза Александър Дуцов. Причината е, че почти всяка мечка в природата е заразна с трихинелоза, животните страдат и от счупени и развалени зъби, които пречат на храненето им.

ПРОБЛЕМНИТЕ ЖИВОТНИ

Мечка, която вместо да избягва човека, често се приближава и става заплаха за него и собствеността му, специалистите наричат проблемна. Причината може да е болест,

липса на храна, оставянето на домашни животни без надзор, изкуствено подхранване и разхвърляне на отпадъци. В такива случаи мечката започва да свързва миризмата на хора с лесно добитата храна.

Като основна грешка експертите определят и храненето на малки мечета в близост до населени места. Така те свикват с човека, престават да се боят от него и да го избягват, в резултат на което рано или късно се превръщат в проблемни мечки, които ще нанесат щети.

Животните, които нападат домашни животни и кошери обикновено са млади и неопитни, а причината е, че искат лесно да си набавят храна, коментира Александър Дуцов. За да няма подобна практика, трябва да се избягва отглеждането на овощни градини, домашни животни и пчели в близост до обитанията на мечките. Ако това е невъзможно, те трябва да са заградени с електрическа ограда - т. нар. електропастири, които да отблъскват животните и да защитят стопаните и тяхната собственост, съветват експертите. По подобен начин трябва да са оградени и депата за отпадъци.

По думите на **Екатерина Гаджева**, специалист по биоразнообразие и пресаташе на Регионалната инспекция по околна среда и води в Смолян, въпреки промените в Закона за лова, към момента в района няма злоупотреби с отстрела на мечки и се премахват само проблемните. Според нея квотата за отстрел в **Смолянско**, която през тази година е за седем животни, няма да се изпълни, тъй като до момента е премахнат само един екземпляр.

Съществува и механизъм за обезщетяване на пострадалите от мечки стопани, според който, тези, които са регистрирали домашните животни и пчелините си, се компенсират на 100 процента.

СЪЖИТЕЛСТВОТО

Според специалистите безопасното съжителство между мечките и човека в днешно време е напълно възможно, тъй като у нас те са едни от най-плахите и избягват срещи с хората. За това обаче е нужно местните общности да познават нравите на тези бозайници, да знаят как да се предпазват и да избягват срещи с тях.

Основният проблем между хората и мечките е невежеството по отношение на този бозайник, коментира **Светлана Аладжем** от фондация "Информация и природозащита". По думите ѝ мечките знаят прекрасно как да се предпазят от нас и ако хората спазват нужната дистанция, проблеми между двата вида няма да има.

Колкото повече се приближаваш към мечката, толкова повече тя се отдалечава, коментира и Александър Дуцов. По думите му най-опасни за среща са майките с малки мечета.

Специалистите отбелязват, че възможните причини за агресивно поведение на мечките могат да бъдат няколко - ако животното е изненадано от приближаването на човека на по-малко от 10 метра, по време на хранене или при наличието на малки. Причина за агресия могат да бъдат и раняването на хищника, както и близка стрелба по други животни.

Макар обикновено мечката да се оттегля още щом усети миризмата на човек, специалистите съветват в "мечи" район да се вдига шум, който да се чува поне от 30

метра. Ако видим малки мечета, трябва да се оттеглим бързо, без да ги пипаме или снимаме. Ако зърнем мечка, трябва да се прикрием зад дънер или скала, за да ѝ "дадем път" да се оттегли. Ако животното се чувства застрашено често ръмжи, сумти, щрака с челюсти и кърши клони, за да изплаши "противника". Изправено на задните си лапи обаче то просто любопитства и никога не напада, отбеляза Дуцов.

Ако мечката се приближава към нас, трябва да ѝ говорим тихо и монотонно, като отстъпвате заднешком, бавно и без резки движения. Ако ни събори, трябва да легнем по корем или на кълбо, да покрием врата си с ръце и да не мърдаме, докато животното не се оттегли.

МЕЧКИТЕ КАТО БИЗНЕС

Наличието на популация на кафява мечка у нас може да бъде от полза за местните икономики. Опит за това вече прави едно от най-старите ловно-рибарски дружества в страната - "Девин".

Дружеството е изградило три укрития за безопасно наблюдение на мечките, надява се скоро да успее да направи и четвърто. Изграждането им е финансирано по проект, с който от дружеството са кандидатствали. Укритията са вкопани на около метър и половина в земята и откриват гледка към място за подхранване на животните.

В укритията трябва да се влезе най-късно до 17 ч., за да има време миризмата от хората да се разсее, обясни **Заим Шаибов**, ловна охрана към **Ловно-рибарско дружество "Девин"**. Бозайникът обикновено излиза след 20 ч., идва до мястото, на което е заредена храната - царевица или ябълки, обяснява той. В този момент трябва да се пази тишина, добави Шаибов.

Възможността предизвиква интереса най-вече на чужденци и фотографи, разказа Владимир Пейков, специалист по лова и риболова към Ловно-рибарско дружество "Девин". От началото на активния сезон на мечките през тази година досега от дружеството са предоставили услугата на 12 групи чужденци от по 3-4 човека, предимно англичани и испанци. Цената за наблюдението на вечер е 120 лева за цялата група, но се правят и отстъпки за следващите дни, ако мечката се окаже "срамежлива". От ловното дружество засега не предлагат възможност за нощувка в хижата си, желаещите обикновено се настаняват в хотели в **Девин**.

Този туристически продукт в други страни с популация на мечки струва многократно повече, като цената зависи и от продължителността на периода за наблюдение, който предлагат операторите. Цените в български лева са от 1 900 до 4 700 за десетдневен период. В **Румъния** услугата струва между 1 900 и 2 700 лева, научи БТА от запознати.

За да опазят вида в района, от дружеството са кандидатствали с проект, по който са осигурили трима човека ловна охрана. С тяхна помощ от дружеството се опитват да осигурят на мечките и дивите кози спокойствие и защита от браконieri.

За осигуряването на достатъчно храна за едрите бозайници в природата, от **РиОСВ** - Смолян осигуряват ежегодно овощни фиданки, които членовете на дружеството засаждат на подходящи, отдалечени от хората места. На стопаните, които имат регистрирани животни и кошери се раздават електропастири, както от регионалните подразделения на екоминистерството, така и от неправителствените организации.

Нов бизнес у нас: Наблюдение на мечки

Страхът и неразбирането на хората или мечешките "пакости" са причина за негативното отношение на хората към едрия бозайник?

03 август 2011

Как така става, че една от любимите детски играчки - плюшеното мече, с годините се превръща в един от "враговете" на хората, живеещи в планинските райони, обитавани и от мечки. Страхът и неразбирането на хората или мечешките "пакости" са причина за негативното отношение на хората към едрия бозайник?

Тези въпроси вълнуват както природолюбителите, така и повечето природозащитни организации, ангажирани с опазването на вида у нас.

Според данни от последното наблюдение на мечките в страната, от края на миналата година, техният брой е едва 550, като около 180 от тях живеят в Родопите. Именно там се случват и инцидентите.

Според експертите това се дължи на факта, че населените места в Родопите са пръснати навсякъде из планината, за разлика от Рила и Пирин, където хората живеят само в подножието.

Това създава предпоставки за по-чести срещи с мечките, предимно на гъбари и билкари, които се качват на по-високи, диви и необитаеми места.

"При присъединяването си към ЕС България е заявила наличие на около 800 кафяви мечки. Задълженията на страната предвиждат поддържането на тази популация или нейното увеличаване", напомня специалистът Александър Дуцов от Сдружение за дивата природа "Балкани" пред БТА.

Според експерта от Изпълнителната агенция по околна среда Радослав Станчев страната ни има подходящи територии и местообитания за около 1200 животни.

Фондация „Информация и природозащита“

Годишният прираст на мечките у нас е около 20%, но според неофициална информация убитите при браконьерски лов екземпляри достигат 80 на година.

Според Дуцов браконьерството се доказва много трудно и прокурорите са склонни да прикриват колегите си, които са особено активни в тази дейност.

МЕЧКИТЕ

Кафявата мечка е един от най-интелигентните бозайници, ориентира се пространствено по-добре от човека, помни всички източници на храна на цялата си територия, има удивителната способност да трупа жизнен опит, извлича поука от срещите си с хората и ги избягва, разказват от фондация "Информация и природозащита", която изпълнява проекти за опазване на кафявата мечка у нас.

Майката старателно учи малките си как да оцеляват, къде и каква храна да намират. Съществуват многобройни свидетелства и за емоции при мечките - когато малки видят как убиват майка им, те "плачат" седмици наред, а майката страда за малкото си - както е при човека.

Макар да изглеждат тромави и непохватни, мечките развиват скорост до 45-60 км/час, изминават 20-30 км на ден и обитават територии от 120 до над 240 кв.км. Катерят се по дървета и скали с удивителна пъргавина и бързина.

Дивите мечки обаче рядко доживяват над 15 години, за разлика от мечките в зоопарковете, които могат да живеят по 25-30 години. Причината е, че почти всяка мечка в природата е заразена с трихинелоза, животните страдат и от счупени и развалени зъби, които пречат на храненето им.

ПРОБЛЕМНИТЕ ЖИВОТНИ

Мечка, която вместо да избягва човека, често се приближава и става заплаха за него и собствеността му, специалистите наричат "проблемна". Причината може да е болест, липса на храна, оставянето на домашни животни без надзор, изкуствено подхранване и разхвърляне на отпадъци. В такива случаи мечката започва да свързва миризмата на хора с лесно добитата храна.

Като основна грешка експертите определят и храненето на малки мечета в близост до населени места. Така те свикват с човека, престават да се боят от него и да го избягват, в резултат на което рано или късно се превръщат в проблемни мечки, които нанасят щети.

Животните, които нападат домашни животни и кошери, обикновено са млади и неопитни, а причината е, че искат лесно да си набавят храна.

За тази цел трябва да се избягва отглеждането на овощни градини, домашни животни и пчели в близост до обитанията на мечките. Ако това е невъзможно, те трябва да са заградени с електрическа ограда - т.нар. електропастири, които да отблъскват животните и да защитят стопаните и тяхната собственост. По подобен начин трябва да са оградени и депата за отпадъци.

СЪЖИТЕЛСТВОТО

Според специалистите безопасното съжителство между мечките и човека в днешно време е напълно възможно, тъй като у нас те са едни от най-плахите. За това обаче е нужно местните общности да познават нравите на тези бозайници, да знаят как да се предпазват и да избягват срещи с тях.

Специалистите отбелязват, че възможните причини за агресивно поведение на мечките могат да бъдат няколко - ако животното е изненадано от приближаването на човека на по-малко от 10 м, по време на хранене или при наличието на малки. Най-опасни за среща са именно майките с малки мечета.

Причина за агресия може да стане и раняването на хищника, както и близка стрелба по други животни.

Макар обикновено мечката да се оттегля още щом усети миризмата на човек, специалистите съветват в "мечи" район да се вдига шум, който да се чува поне от 30 м.

Ако видим малки мечета, трябва да се оттеглим бързо, без да ги пипаме или снимаме. Ако зърнем мечка, трябва да се прикрием зад дънер или скала, за да ѝ "дадем път" да се оттегли.

Ако животното се чувства застрашено, то често ръмжи, сумти, щрака с челюсти и кърши клони, за да изплаши "противника". Изправено на задните си лапи обаче, то просто любопитства и никога не напада, категоричен е Дуцов.

Ако мечката се приближава към нас, трябва да ѝ говорим тихо и монотонно, като отстъпваме заднешком, бавно и без резки движения. Ако ни събори, трябва да легнем по корем или на кълбо, да покрием врата си с ръце и да не мърдаме, докато животното не се оттегли.

МЕЧКИТЕ КАТО БИЗНЕС

Наличието на популация от кафява мечка у нас може да бъде от полза за местните икономики. Опит за това вече прави едно от най-старите ловно-рибарски дружества в страната - "Девин".

Дружеството е изградило три укрития за безопасно наблюдение на мечките по проект, надява се скоро да успее да направи и четвърто. Укритията са вкопани на около метър и половина в земята и откриват гледка към място за подхранване на животните.

В тях трябва да се влезе най-късно до 17 ч., за да има време миризмата от хората да се разсее, обяснява Заим Шаибов, ловна охрана към Ловно-рибарско дружество "Девин". Бозайникът обикновено излиза след 20 ч., идва до мястото, на което е заредена храната - царевица или ябълки.

Възможността предизвиква интереса най-вече на чужденци и фотографи. От началото на активния сезон на мечките тази година от нея са се възползвали 12 групи чужденци от по 3-4 човека, предимно англичани и испанци.

Фондация „Информация и природозащита“

Цената за наблюдението на вечер е 120 лева за цялата група, но се правят и отстъпки за следващите дни, ако мечката се окаже "срамежлива". От ловното дружество засега не предлагат възможност за нощувка в хижата си, желаещите обикновено се настаняват в хотели в Девин.

Този туристически продукт в други страни с популация на мечки струва многократно повече, като цената зависи и от продължителността на периода за наблюдение, който предлагат операторите.

Цените в български лева са от 1900 до 4700 за десетдневен период, а в Румъния услугата струва между 1900 и 2700 лева.

За да опазят вида в района, от дружеството са кандидатствали с проект, по който са осигурили трима човека ловна охрана.

За осигуряването на достатъчно храна за едрите бозайници в природата, от РИОСВ - Смолян дават всяка година овощни фиданки, които членовете на дружеството засаждат на подходящи, отдалечени от хората места.

На стопаните, които имат регистрирани животни и кошери, се раздават електропастири както от регионалните поделения на екоминистерството, така и от неправителствените организации.

10

ДНЕВНИК ЗА ЛЯТОТО

Александър - не
За необичайната
компания
на един биолог
> стр. 10-11

Веселина Фотева |
veselinaf@ecologybg.com

Мечка страх, Александър не

„Петя е чаровна мадама. При това е добра плувкиня. Това лято преплува язовир „Цанков камък“ край Смолян няколко пъти“, казва с усмивка Александър Дуцов и включва специалното устройство, с което следи местонахождението на Петя вече няколко месеца. Взаимоотношението им са, меко казано, интересни. Срещали са се няколко пъти в Ропопите. Служебно. Дуцов е председател на Сдружението за дива природа „Балкани“, а чаровната мадама е млада 65-килограмова мечка, маркирана с GPS нашийник. Получила го е при последната им среща.

Петя е една от трите мечки в България с GPS нашийници. Чрез устройствата природозащитният наблюдава движението на животните, установява къде са бърлогите им, с какво се хранят и ако се наложи, ги освобождава от браконьерски капани. А понякога си прави експерименти.

Първи опит и доста инфарктни случаи

Александър е на 34 години, а увлечението му по хищниците започва още в детските му години, когато влиза в Природо-математическата гимназия в София. „Хората мразят хищниците, защото не ги разбират. Аз пък затова ги харесвах.“ Разказва и за един от опитите си да опознае по-добре мечките. „Сляох си в офиса в София и се чудех какво да правя“, започва. В такива случаи обикновено се звъни на приятели, излиза се на разходка или кино. Но на него му хрумва нещо друго. Биологът решава да тества поведението на мечките, докато са в непосредствена близост до човек. Прямката е самият той. „Исках да проверя колко опасни са и как реагират, когато ги приближават хора“, обяснява той. За експеримента избира „едно мече“, което обитава Витоша и е маркирано с нашийник. Устройството бива програмирано да заси-

ча къде е животното на всяка кръгла минута. Дуцов също носи в себе си GPS. Идеята беше да приближавам към него постоянно, за да видя каква е реакцията му“, казва той и уточнява, че за всеки случай прави проверката два пъти. Резултатът – първия път мечето избяга, а втория се беше скрило в храстите и ме изчака да премина покрай него“. През цялото време употребява умалителното „мече“, но всъщност говори за пораснал мъжки екземпляр.

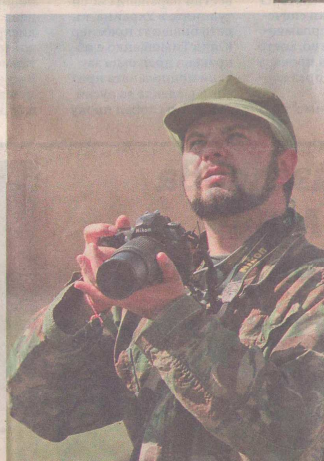
От 20 години се стреми каквото и да прави, да е винаги свързано с животните, за да ги опознава и изследва по-добре. Макар и запознат с тяхната природа, сам признава, че е имал „доста инфарктни случки“. Една от тях е, когато става жертва на така нареченото „фалшиво нападение“. „Това е, когато мечката е уплашена. Тя просто се засили по един склон право срещу нас и по средата на пътя рязко спря и си тръгна“, спомня си той.

За мечките и хората

Всъщност от няколко години природозащитният заедно с министерството на околната среда и фондацията „Информация и природозащита“ се опитват да убедят обществото, че мечката не е кръвожаден звер, избиващ хора и добитък, а рядък и защитен вид, който трябва да се пази от човека. Това обаче става все по-трудно, след като миналата пролет злощастен инцидент в смолянското село Кутела засилва негативното отношение към животното. Много хора започнали да се оплакват и от нападения срещу добитък и пчелни кошери.

По хората са много по-опасни за мечките, отколкото мечките за хората, убеден е Александър. Подкрепя твърдението си и със статистика – годишно те убиват между 30 и 100 животни, докато за последните 40 години в България има само един убит човек и няколко ранени“.

Всички инциденти ставали главно поради незнанието и недостатъчната реакция при среща с мечка. Собствениците са най-често в Смолянско, където живеят около 180 екземпляра. Експертът обяснява, че мечките са любопитни, добронамерени, изцяло безразлични към човека като плячка. Когато мечка се изправи на задните си лапи, това е „само за да огледа“, уверява той. Но ако човекът започне да бгата, неминуемо ще бъде подгонен и хванат. Въпреки тромавия си вид животното развива около 50 км в час, което прави бягството невъзможно. Правилната стратегия била с демонстрация на „взаимно смирение“ и леко приведена глава да се

Александър Дуцов се занимава с природозащита от 20 години | ЛИЧЕН АРХИВ

отстъпи назад. И винаги да се ходи с компания в гората, като се вдига много шум.

Следите на нашественика

Заради честите оплаквания от нападения над домашни животни и пчелни кошери в Смолянско са сформирали спешен отряд за реакция при инциденти с мечки. Специално обучени за това специалисти установяват щетите и преценяват дали са действително причинени от мечка. Отзовават се на всички сигнали, а основни пътеводители в разследването им са козина, отпечатъци от лапи и стратегията на нападенията. Ако се докаже, че то е от мечка, пострадалите могат да кандидатстват за стопроцентова компенсация на щетите, която държавата им осигурява.

Дуцов препоръчва превенция – електрическите пастири. Системата представлява ограда, по която тече слаб ток и отблъсква не само мечки, но и диви рисове, глигани и вълци. Най-ва-

Видът е строго защитен в Ебропа | Фондация „Информация и природозащита“

В същото време е напълно сигурен в интелигентността на животните. През смях се сеща за някой номер, които са му погаждали. Веднъж един тъкмо маркиран и събуждащ се от упойка мечок замалко не разбил колата му, дерейки сърдито резервната гума. Дуцов бил принуден да наблюдава откъмъшението от разстояние, скрит между дърветата.

“В страните, където винаги е имало мечки, страхът от хората е генети-

чески заложен у тях”, казва още той. Мечката била винаги преследвана, оцелявали само онези, които успявали да избягат. Помежду си били социални, но по свой си начин. При голямо изобилие от храна, обяснява той, склонявали да делят. Но с териториите нещата стоели по съвсем различен начин. Женските съществали обикновено със свои сестри или дъщери, а мъжките мечета били прогонвани възможно най-далече. “Това е естествен механизъм за предпазване от кръвосмешение”, вмества ученият. И докато говори за поредната странност на любимците си, той наглася проследяващото устройство на Петя да изпрати данни след два дни. Последно тя била засечена в изоставена овощна градина, където пирувала на воля. Дуцов я хвали, че освен добра плувкиня младата мечка била “навъртяла” повече от 120 кв. км за последните три месеца. Данните щели да бъдат динамични до зимата, когато, скрита в някоя пещера или земна кухня, Петя ще засти зимния си сън.

на www.dnevnik.bg
bugeo

Биологът изследва много групи хищници, сред които и вълци

жното е, че осигурява лек шок ефект, без да наранява животното, подчертава природозащитникът. Брой от оградата струва между 600 и 1200 лева, като цената зависи от начина на захранване – чрез соларни панели, акумулатор или електричество директно от мрежата. Експертът обяснява, че ако се изпрати заявление до министерството или фондация “Балкани”, такова ограждение може да бъде дадено и безвъзмездно. Общо над 80 вече били раздадени.

Всяка с номера си

“Мечките са като хората – всяка е с различен характер”, убеждава Александър Дуцов. Според него няма нищо общо между дивите и онези, които са отгледани в зоологически градини или пък са били танцуващи мечки. Отделени веднъж от естествената си среда, стават и непредвидими, понякога дори агресивни.

Кафявата мечка е най-егривият хищник по нашите географски ширини | Фондация „Информация и природозащита“

МЕЧЕШКИ ТУРИЗЪМ

Лов на мечки, само че не с пушки, а с фотоапарати и фотокапани, организира Ловно-рибарското дружество в Девин - един от районите в страната, където господарят на гората намира най-добри условия за живот и създаване на поколение, а и най-често има непредвидени срещи с билкари, гъбари, пастири и туристи-заплеси.

правят в Родопите

Еколози се опитват да превърнат дивия звяр в атракция, за да го спасят от куршум

В Западните Родопи са природните резервати "Кастракий" и "Казаните" и защитените местности Чаирите, Дяволския мост и Триградско ждрело - все места, известни като местообитания на кафявата мечка. По последни данни от мониторинга на животното, извършен през септември и октомври 2010 г. от Изпълнителната агенция по околна среда към МОСВ, в района на Родопите броят на мечките е около 200, включително приходящите от Гърция и Рила планина. В цялата страна живеят около 550 мечци, разказва Радослав Станчев, който координира мониторинга на кафявата мечка. Навесни ще се прави ново преброяване.

Те са тук много преди първите хора

Кафявата мечка обитава нашите земи милиони години преди да се появят първите хора. Предиците ни са съжителствали с нея, като са си поделили териториите, пазели са себе си и стадата, а при нужда са убивали

пакостливците. Мечешката кожа е служела за дреха и завивка, мастила - за мазила и лекове, месото - за храна. Според народните вярвания огромната и силна мечка е способна да дари със здраве болни и немощни. "Да те гazi мечка за здраве" беше известен доскоро ритуал по селата, а комсите ѝ се използваха като лек срещу уплах и при безплодие.

На 30-ина километра от Девин е Пещерата на мечките. Пътуването става само с вископроходим автомобил, след което по тясна пътека след 15 минути изкачване се стига до самата пещера. Тя е била убежище на пещерна мечка (Ursus spelaeus), живяла преди 14 000 години. Вътре са открити 20 черепа, много зъби, а също и останки от

В укритието се пази пълна тишина.

пещерен леопард, които все още могат да се видят. Пещерата се посещава от кафява мечка и в днешно време, но само през зимата. Цената на тура, включително пикник, е 90 лв. за група от 4 човека.

Чужденци идват да ги гледат

Ловно-рибарското дружество е изградило три специални укрития за наблюдения на мечки - в районите на Девин, Върбово и Гьоврен. Те са вкопани в земята и покрити с мъх и храсти. До тях се стига с автомобил за около 45 минути до 1 час. Туристите от

иват вечерта и чакат няколко часа, защото тогава животните излизат да търсят храна. В укритието не бива да се говори и да се вдига шум, за да не се подплаши дивецът. Даже тоалетната е направена вътре.

Освен мечки, могат да се

видят и диви свине, благородни елени, сърни, вълци, лисици. Зададе ли се обаче мечаната, всичко живо потъва в гората, обяснява Заим, който е от с. Гьоврен и се грижи за близкото укритие. Негово задължение е да зарежда с царевичка, ябълки и мед хранилката, която примамва животните.

Тази година и в с. Ягодина са решили да построят подобно убежище, но то ще е по-голямо, за 15 човека. Избрали са възлово място, където една година били забелязани пет мечки наведнъж. Цената на изживяването, включваща ползване на укритието, водач и превоз, е 120 лв. за група до 4 души.

Обикновено жалещите да наблюдават мечки са чужденци - възрастни двойки и семейства с деца. През деня ходят да гледат птици или правят пешеходни турове от по 2-4 часа. По време на подобна обиколка също може да се види

мечка, макар и рядко. На световния туристически пазар този тип специализирани услуги са най-скъпо платените и все по-търсени, у нас обаче не е така.

Българите предпочитат СПА хотелите, забелязал е Владимир Пейков, специалист по лова и риболова към ЛРД-Девин. Веднъж група нашенци поискали да им организират наблюдение. Когато им изпратили водачката - слабичка девойка, която обаче има достатъчен опит от срещи с мечки, юнаците първо попитали с недовере тя ли ще кара джипа, а после - как ще ги пази от мечките. Накрая се отказали... За успокоение на бъдещите фотолюбци, водачите носят спрейове, каквито са раздадени и на местните хора. А животните въобще не проявяват интерес към укритието, намерят ли останената наблизко храна.

Славяна МАНОЛОВА
Снимки
Авторката и архив

Ловци без пушки

За разлика от лани, когато мечки често нападаха пчелини, домашни животни и хора в планината /даже за първи път от 40 години насам убиха човек в родопското с. Кутела/, тази година стълкновенията са по-малко, твърди Александър Дуцов от Сдружение за дива природа "Балкани". Той обяснява факта с раздадените на много стопани електрически огради, по които тече слаб ток, достатъчен да перне и отблъсне агресора.

На мечешките пътеки се поставят фотокапани, работещи с инфрачервени лъчи, които заснемат имали в района мечка, или тревогата, подадена от селяните, е заради някое подивяло куче или лисица. На хората е обяснено и да не оставят храна, боклуци и мъртви животни на леснодостъпни места - и мечките, като хората, търсят лекото...

В Хърватска например наблюдателите на животните, които ги следят с GPS-нашийници, изведнъж забелязали как всички маркирани мечки тръгнали към едно място. Оказало се обърнат вагон със захар. У нас мечките с GPS са само три, защото са много хитри и рядко се

Александър Дуцов (вляво) и Радослав Станчев показват фотокапани за заснемане на диви животни, с помощта на които става преброяването на зверовете.

случило през 60-те години в парка Йелоустоун в САЩ. Гризлитата така свикнали с туристите, че се научили да влизат по палатките и да крадат раници. Нещата се оправили едва когато били въведени строги правила за храната - никакво внасяне на територията на парка, даже без вафла в джоба! Там, където се съхраняват продукти, това става в метални контейнери или в мрежи, претнати на висок клон с противотежест. Какво да кажем за нашите смешица край селата и отризките, оставани от туристи из планините...

Покажи ми мечка (видео)

"Като ходиш в гората, внимавай да не те срещне мечката" - така, шеговито или не дотолкова, някога са изпращали дърварите и пастирите. В днешно време обаче за смелчаците този израз е изгубил значението си. И не защото вече не внимават в гората, напротив. Но целта им е друга - да видят мечка. Отблизо по възможност.

Наблюдението струва 120 лв. за група от 4 човека. Цената включва водач, транспорт до мястото и преводач, ако се налага. Укритията са три и се намират в близост до селата Гьоврен и Брезен.

Посещението на "Пещерата на мечките" ще ви струва 90 лв. за 4 души. Срещу тях ще получите водач, транспорт и пикник. И двата тура се организират от Ловно-рибарското дружество в Девин.

За много хора почивката в планината е свързана с дълги и мързеливи дни, прекарани в хотел или хижа, спокойни пикници сред природата и понякога кратки преходи през гората. За други обаче адреналинът и любопитството са най-добрите гидове, които ги водят в някое от укритията за наблюдение на кафяви мечки край родопския Девин (виж видеото). От три години Ловно-рибарското дружество там предлага на по-дръзките си гости среща с истинска дива мечка.

"Ние тук всички сме виждали мечки много пъти. Но на хората им е доста интересно. Те са ги виждали само в зоологическата градина. А разликата е голяма", разказва Заим Шайбов, един от ловните водачи в дружеството. Посочва в далечината необикновена дървена постройка и обяснява, че това е укритието. Къщичката е сгушена сред камъни и растителност, така че да не привлича вниманието, но да осигурява добра видимост. А под обсега на прозорците ѝ попада широка поляна, която е една от основните "магистрала" на над 35 мечки, обитаващи района.

Източник: Фондация "Информация и природозащита"

Кафявата мечка е един от най-интелигентните бозайници. Пространствено се ориентира по-добре от човека. Притежава изключителна памет и проявява съобразителност и изобретателност. Търси спокойствие. Игриви и дружелюбни в ранна възраст, мечетата постепенно се дистанцират от майката и едно от друго. Има многобройни свидетелства за емоции у тях. След застрелване на мечка пред очите на малките ѝ, те плачат и страдат седмици наред. При загуба на малко тъгата на майката е като човешката, твърдят специалисти.

По думите на водача, въпреки че трасето е доста "натоварено", за да е по-сигурна появата на кафявия бозайник, водачите залагат и примамки - кошници и варели, пълни с плодове и царевица. Заниманието е за търпеливи хора, отбелязва той. "Трябва да се чака поне няколко часа и най-късно в пет вечерта да сме вече вътре. Обикновено между осем и десет мечката излиза на поляната". Заим си спомня как е спирал на вратата развълнувани туристи, които искали да излязат от укритието, когато мечката най-накрая се показвала. "Ставали по-добри снимки", спомня си той техните оправдания и предупреждава, че това е забранено. Ако веднъж сладкокусното животно усети, че наблизо има човек, то никога вече няма да се върне.

Укритията са изградени преди три години изцяло по инициатива на Ловно-рибарското дружество в Девин. Всяко от общо трите в района е дълго седем метра и побира 15 души. "Искахме да покажем, че мечката вече не е обект на лов, а ценност, интересна и за туристите", разказва за зараждането на идеята инициаторът и специалист по лов и риболов Владо Пейков. Освен че организира турове и наблюдение на мечки, той и колегите му се грижат за животните като ги подхранват и освобождават от браконьерски капани. Дори били засадили над 2500 овощни дръвчета, за да имат "любимците" им достатъчно храна следващата година. "Мислехме си, че мечката обича сливи, но се оказа, че предпочита череши. Видях една - докато не ги изяде всичките, не остави дървото", сеща се той и успокоява, че и сливите няма да останат без мечешко внимание.

Източник: Фондация "Информация и природозащита"

В Западните Родопи могат да бъдат видени още природните резервати "Кастраклий", "Казаните" и защитените местности "Чаирите", "Дяволския мост" и "Триградско ждрело".

За наблюдение на кафявите мечки в Родопите засега идват предимно чужденци. За тях се осигурява преводач. Специалистите отбелязват, че всички чакат мечката, за да я заснемат. Но светкавиците не са препоръчителни, защото издават човешкото присъствие. "А мечката изобщо не е глупаво животно", убеждават местните. И ако все пак тя дойде по тъмно, то със сигурност преди това през вкусната примамка ще са минали поне един елен, язовец, диво прасе, вълк или лисица, които също заслужават фотографско внимание.

Освен наблюдение на кафява мечка, в Западните Родопи могат да бъдат видени и останки от пещерна мечка, обитавала планинския масив преди 14 000 години. Над 20 черепа и много зъби са останали в "Пещерата на мечките", която се намира на около 30 километра от Девин. Те съжителстват с други такива от пещерен леопард, отдавна изчезнал по нашите географски ширини. Скалната вдлъбнатина е използвана през зимата и от "мечите ни съвременници" като удобна спалня за зимния сън. Накрая дружеството ще предложи и пикник, за да разкаже на по сандвич повече за местообитанията и навиците на най-големия хищник в Европа.

НОВИНИ

Сряда, 24 Август 2011 13:07 Теодор Войников

Очи в очи с кафявата мечка

Англичани и испанци плащат, за да наблюдават звяра в естествената му среда

Нощта се спуска бавно над местността Тешел в Западните Родопи. Насред притихнала поляна недалеч от село Гьоврен няколко души очакват рядка среща. Вече втори час са тук, безмълвни и неподвижни. Отвреме-навреме разменят нетърпеливи погледи, в които се чете смесица от любопитство и напрежение.

Изведнъж храстите пред тях се разлюлюват. Тих шепот на въодушевление оживява всички. „Ето я, идва!“. От гъсталака изскача сърна, разглежда наоколо и също така внезапно изчезва в мрака. Фалшива тревога.

Минава още час без нищо да се случи.

Съмнението започва да терзае чакащите. „Губим си времето“, мислят си, „Язък за парите“. И ето, малко преди да дойде разочарованието, тя се появява. Право срещу тях, на около петдесетина метра, стои двестакилограмова кафява мечка. Хищникът се поклаща тромаво, върти глава и изучава местността. В следващия миг подушва човешкото присъствие и прави няколко предпазливи крачки към хората.

- Божичко! Дали ще дойде насам?
- Ш-ш-ш-т! Тихо, ще я изплашите!
- Гледайте, гледайте! Колко е голяма!

Трепетното усещане за опасност обаче е добре режисирана илюзия. Нищо не застрашава посетителите, възрастна двойка от Испания и техните български придружители, на това място – удобно укритие, вкопано на около метър и половина в земята, направено от камък и облицовано с дърво. Помещението е затворено и добре уплътнено. Две дълги тесни прозорчета осигуряват видимост.

Намираме се в първата в България наблюдателница за безопасно наблюдение на кафяви мечки, изградена от ловно-рибарското дружество „Девин“. Всяка година природолюбители от всички краища на Европа, най-често испанци, англичани и датчани, идват, за да видят едно от най-силните животни на планетата в естествената му среда. Цената е 120 лв. за група до четирима души и включва транспорт, придружител и преводач.

„Идват предимно възрастни хора и семейни двойки“, обяснява ловният надзирател Заим Шаибов, който влиза заедно с туристите в чакалото. Първите посетители за тази година била двойка пенсионери от Испания. Те не били виждали дива мечка и при появата на животното настръхнали.

„Не се стряскайте, викам, няма смисъл, като усетят, че има хора, мечките сами се дръпват“, усмихва се Заим.

Приключението

Свикнали на гладки като масло магистрали, западняците усещат първия прилив на адреналин още с тръгването. До поляната ги води очукана стара Лада „Нива 4Х4“, която обаче се справя идеално с трудния терен. Джипът подскача лудо по каменистата пътека, тресе се и дрънчи, а пътниците се чувстват като на сафари.

Веднъж стигнали укритието, започва чакането. „Трябва да сме тук най-късно до 17 ч., за да има време миризмата от хората да се разсее“, обяснява Заим. Бозайникът обикновено се появява след 20 ч.

За примамка служи метално буренце, заредено с царевични зърна, парченца ябълка и други плодове. В „хранилката“ са пробити малки дупки, така че щом рунтавият хищник я разклати с лапа, вкусотиите започват да се посипват по земята.

„Случва се да я наблюдават 1 – 2 – 3 часа. Стоим докато гостите ни искат“, продължава Заим. Понякога излизат от скривалището чак на разсъмване – така е най-сигурно, че няма да се натъкнат отново на някоя мецана.

Престоят не е толкова тежък, колкото изглежда. Макар и тясно, чакалото предлага някои удобства – дървени столове и нарове за лягане, както и тоалетна. На разположение на туристите е и уред за нощно виждане, с който по-лесно може да се наблюдава мечката.

Алтернативен туризъм

Идеята за нестандартния бизнес дошла преди три години. От дружеството кандидатствали по Програмата за малки проекти на Глобалния екологичен фонд и получили финансиране. Ловците сами изработили укритието – изкопали яма, събрали и наредили камъни, уплътнили отвътре с дървени талпи. Интересът не закъснял – всяка

Фондация „Информация и природозащита“

година започнали да идват по 11-12 групи по 3-4 души, основно чужденци. Затова построили още две наблюдателници - край с. Върбово и близо до град Девин. Скоро чакало ще има и в Ягодино.

Най-благоприятният период за среща с величествения хищник е пролетта или още по-точно – между 25 април и 15-20 май. „След това започва брачният период и настава едно активно движение в търсене на партньор“, обяснява Владимир Пейков, специалист по лова и риболова към дружеството.

По думите му много от туристите имат желание да разгледат и други интересни животни. Затова от дружеството предлагат съчетани турове. Местността е дом на близо 300 вида птици. Измежду по-необичайните е скалолазката. Тя обича да свива гнездо по високите скали и е по-трудно да бъде забелязана. Затова видът ѝ предизвиква възторг у любителя орнитолог. „Някои от чужденците си водят бележки, в които описват кой вид птица са видели, къде и кога“, разказва Пейков.

Организират се и турове до „Мечешката пещера“ на 15 километра от Девин. Наричат я така, защото в нея са намерени останки на около 20 пещерни мечки.

Бизнес перспективи

„Това е изключително добре заплатена туристическа услуга. Още по-хубавото е, че има много добри възможности за развитие в местата у нас, където има мечки – Централен Балкан, Рила и Пирин“, смята Светлана Аладжем, ръководител на проект на фондация „Информация и природозащита“ за намаляване заплахите за кафявата мечка и нейните местообитанията.

Същият туристически продукт в други страни струва многократно повече. Цената зависи и от продължителността на периода за наблюдение, който предлагат операторите. Удоволствието излиза между 1900 и 4700 лева за десетдневен период. В Румъния, където е най-голямата популация на европейската кафява мечка, услугата струва между 1900 и 2700 лева.

Ако не искате да пропуснете срещата отблизо с величествения хищник – най-добре се свържете с хората от Ловно-рибарското сдружение „Девин“.